

**Etelä-Savon
hyvinvointialue**

Lausunto tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen johdosta

ALUEHALLITUKSEN LAUSUNTO ALUEVALTUUSTOLLE

1	Johdanto.....	1
2	Hyvinvointialueen toiminta	2
2.1	Johtamis- ja ohjausjärjestelmä sekä organisaatorakenne	2
2.2	Sisäinen valvonta, riskienhallinta sekä konsernivalvonta	3
2.3	Arvio tulevasta kehityksestä ja merkittävimmistä epävarmuustekijöistä	4
3	Strategiset tavoitteet ja ohjelmat	4
3.1	Strategisten tavoitteiden toteutuminen.....	4
3.2	Valtakunnallisten strategisten tavoitteiden toteutuminen.....	5
4	Sitovien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutuminen.....	6
4.1	Mielenterveys- ja riippuvuuspalvelut	6
4.2	Ikääntyneiden palvelut.....	7
4.3	Sosiaalipalvelut	8
4.4	Laatu- ja potilasturvallisuus	9
4.5	Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.....	10
5	Talouden tasapainon arviointi	11
6	Henkilöstö.....	11
7	Vuoden 2023 arviointikertomuksen lausunnot.....	12
8	Yhteenveto	12

1 Johdanto

Hyvinvointialuelain 125 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtäviin lukeutuu mm. vuosittaisen arviointikertomuksen antaminen aluevaltuustolle. Arviointikertomus käsitellään aluevaltuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Saman pykälän mukaan aluehallitus antaa aluevaltuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tämän arviointikertomuksen johdosta annettavan lausunnon rakenne mukailee arviointikertomuksen etenemisjärjestystä. Kunkin väliotsikon alla on esitetty arviointikertomuksen kappaleen lopussa esitetty yhteenveto keskeisimmistä havainnoista siltä osin, kuin havaintoihin on katsottu tarpeelliseksi antaa lausunto. Havaintoihin liittyvät lausunnot on esitetty heti yhteenvetojen jälkeen.

Tarkastuslautakunta painotti arviointityötä arviointisuunnitelman 2024 mukaisesti seuraaviin kokonaisuuksiin: yleiskuva talouspalveluista ja talouden sekä strategian toteutumisesta, ikääntyneiden palveluista, sosiaalipalveluista, mielenterveyspalveluista, laatu- ja potilasturvallisuudesta, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä sekä tuki- ja tilapalveluista. Tarkastuslautakunta kuuli tilinpäätöksen ja henkilöstökertomuksen 2024 esittelyt.

2 Hyvinvointialueen toiminta

Tarkastuslautakunta:

Tarkastuslautakunta toteaa, että jo hyvinvointialueen toiminnan käynnistyessä ilmeni, että hyvinvointialueille on osoitettu riittämätön rahoitus nykyiseen palvelutarpeeseen ja kustannustasoon nähden. Hyvinvointialueen säästötoimet tulevat vaikuttamaan vääjäämättä palveluverkkoon, palveluiden saatavuuteen ja laatuun.

Etelä-Savon hyvinvointialueella käytiin vuoden 2024 aikana kahdet yhteistoimintaneuvottelut. Kertynyt alijäämä tulisi kattaa vuoden 2026 loppuun mennessä, mikä ei ilman erillistä isompaa tuloerää tule toteutumaan. Palvelutuotannon osalta toiminnan sujuvuus on toteutunut muun muassa erikoissairaanhoidossa hoitoon pääsyn nopeudessa ja digitaalisten palveluiden nopeana lisääntymisenä.

Ministeriöt ottivat hyvinvointialueen tarkkailuun ja asettivat kolme seurattavaa toimenpidesuositusta. Suositukset edellyttävät erikoissairaanhoidon kustannusten sopeuttamista palvelutarpeeseen, sairaalapalvelujen työnjaon uudistamista ja toimitilojen käytön tehostamista.

Alijäämien kattaminen ei ole mahdollista vuoden 2026 loppuun mennessä. Uusimman tiedon mukaan alijäämien kattamiseen voisi saada lisää aikaa vuoden 2029 loppuun, ja Etelä-Savon aluehallitus päätti 9.3.2026 esittää aluevaltuustolle, että alijäämät katettaisiin vuoden 2029 loppuun mennessä. Aluevaltuusto hyväksyi suunnitelman 24.3.2026 kokouksessaan. Hyvinvointialueen suunnitelma alijäämien kattamisesta on aiemmin perustunut suunnitelmaan, jossa ne tulisivat katetuiksi vuoden 2030 loppuun mennessä.

Ministeriöiden asettamat toimenpidesuositukset on huomioitu hyvinvointialueen toiminnassa ja päätöksenteossa. Vuonna 2024 asetetut suositukset pysyivät myös vuoden 2025 suosituksissa, mutta uusiakin asetettiin.

2.1 Johtamis- ja ohjausjärjestelmä sekä organisaatorakenne

Tarkastuslautakunta:

Toimielinorganisaatio koostuu hyvinvointialuelaisista määrättyistä toimielimistä. Palveluorganisaatiota supistettiin vuoden 2025 alusta lukien vuoden 2024 yhteistoimintaneuvotteluiden toimeenpanona. Palveluorganisaatio on hyvin matala. Lähijohdon koulutukseen on panostettu. Johdon työmäärää on kuormittanut erityisesti talouden sopeuttaminen ja siihen liittyvät yhteistoimintaneuvottelut.

Johdon ja hallinnon määrä on huomattavasti aiempaa pienempi, joka aiheuttaa merkittävää työkuormaa ja painetta. Näin ollen on tärkeä varmistaa kriittisten tehtävien toimivuus myös pitempien poissaolojen tilanteessa ja henkilöstön vaihtuessa erityisesti johtotehtävissä.

Etelä-Savon hyvinvointialue on madaltanut organisaatiota, jonka seurauksena johto-, päällikkö- ja esihenkilömäärä on pieni verrattuna muihin hyvinvointialueisiin. Työkuorma voi joissain tilanteissa nousta korkeaksi ja johtaa poissaloihinkin, joten sijaistamisjärjestelyihin on kiinnitetty huomiota. Esihenkilökoulutuksiin on panostettu jo vuodesta 2023, kun Eloisan johtamisen periaatteet

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

“vaikutan, välitän ja rohkaisen” luotiin. Vuosina 2025–2026 toteutetaan kaikkia Eloisan esihenkilöitä koskeva esihenkilövalmennus. Työtehtävien määrään ja työkuorman jakamiseen kiinnitetään jatkuvaa huomiota. Muiden muassa kahden kuukauden välein toistettavasta henkilöstöpulssi-kyselystä (henkilöstön työtyytyväisyys) tarkastellaan erikseen esihenkilöiden antamia arvioita.

2.2 Sisäinen valvonta, riskienhallinta sekä konsernivalvonta

Tarkastuslautakunta:

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintamallin mukaiset toimenpiteet ovat käynnistyneet ja selkiytyneet. Riskienhallinnan toimintamallia on uudistettu koko organisaatiota läpileikkaavaksi vuoden 2025 alusta lukien.

Sisäinen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttaminen on osa jatkuvaa päivittäistä johtamista, reagoimista ja työn suoritusta. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä jatkuvaa seurantaa, raportointia sekä erityisesti ennakoivia toimenpiteitä riskien minimoimiseksi. Tarkastuslautakunnan mukaan käytänteitä tulee jalkauttaa koko henkilöstölle. Hyvä perehdyttäminen ja tiedonkulku toimii erinomaisena riskienhallinnan keinona.

Tarkastuslautakunta toistaa ehdotuksen, että merkittävimmistä muistakin kuin taloudellisista riskeistä annettaisiin selonteko toimintakertomuksessa kuten toiminnalliset, tietoturvaan sekä vahinkoihin liittyvät riskit. Tarkastuslautakunnan mukaan myös henkilöstöriskit ovat sekä henkilöstön saatavuuden että henkilöstön hyvinvoinnin ja jaksamisen näkökulmasta merkittäviä. Erityisesti avainhenkilöriskit matalassa organisaatiossa ovat huomionarvoisia.

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomioita siihen, ettei toimintakertomuksessa annettu selontekoa sisäisen tarkastuksen keskeisimmistä havainnoista.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittäminen on jatkunut vuoden 2026 aikana uuden tietojärjestelmän käyttöönoton myötä. Tämä on sisältänyt koulutuksia, joissa on perehdytetty henkilöstöä sekä tietojärjestelmän käyttöön että sen taustalla olevaan toimintamalliin.

Toimintakertomusta on uudistettu aiemmasta siten, että siihen on sisällytetty keskeisimpiä havainnoita myös toiminnallisista riskeistä sekä selonteko sisäisen tarkastuksen tärkeimmistä teemoista ja havainnoista.

2.3 Arvio tulevasta kehityksestä ja merkittävimmistä epävarmuustekijöistä

Tarkastuslautakunta:

Tarkastuslautakunnan arvon mukaan taloudellisena riskinä on valtionrahoituksen riittämättömyys. Toimenpiteitä talouden tasapainottamiseksi on tehty aktiivisesti ja laajasti koskien kaikkia organisaation tasoja. Tarkastuslautakunta näkemyksen mukaan talouden sopeuttamisohjelmaa ei voida pitää nykyisellään realistisena. Alijäämän kattamisen toteutuminen edellyttää vahvasti ylijäämäisiä tilinpäätöksiä suunnitelmakaudella 2025–2026. Lakisääteisten tehtävien tuottaminen on kuitenkin kaikissa tilanteissa turvattu. Tarkastuslautakunta on huolissaan yhdenvertaisten ja oikea-aikaisten palveluiden saatavuudesta.

Tarkastuslautakunta korostaa, että hyvinvointialueella on merkittävä riski joutua arviointimenettelyyn. Tarkastuslautakunta muistuttaa yhteisen edunvalvontatyön tärkeyttä hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyyden ja tuottamisvastuun mukaisen palvelutason turvaamiseksi.

Etelä-Savon hyvinvointialue on toimintansa alusta asti tuonut ilmi rahoitukseen liittyvän haasteen ja että alijäämien kattaminen ei ole mahdollista vuoden 2026 loppuun mennessä. Tämä on viestitty myös ministeriöihin. Arviointimenettelyyn uhka on ollut olemassa, mutta tämä on koskenut suurinta osaa hyvinvointialueista. Rahoitukseen liittyvää edunvalvontaa on tehty aktiivisesti koko hyvinvointialueen toiminnan aikana.

Kahden ensimmäisen tilikauden aikana on muodostunut alijäämää, mutta kolmas tilinpäätös osoittaa ylijäämäistä tulosta. Tämä osoittaa mm. sopeutustoimien purevuuden ja talouden suunta on kääntymässä. Sopeutustoimia on kuitenkin jatkettava tulevinakin vuosina, jotta alijäämät saadaan katettua suunnitellussa ajassa.

Talouden tasapainolle sopeutustoimien onnistumista suurempi riski on rahoituspohjan epävakaous ja epävarmuus. Rahoituslaki ja rahoituksen laskentaperusteet kohtelevat Etelä-Savon hyvinvointialuetta epäoikeudenmukaisesti. Edunvalvontatyö jatkuu tilanteen oikaisemiseksi.

3 Strategiset tavoitteet ja ohjelmat

3.1 Strategisten tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunta:

Tarkastuslautakunta toteaa, että strategian jalkauttamista sekä strategisen kehitysohjelman toimeenpanoa on edistetty säästötoimenpiteistä huolimatta. Tarkastuslautakunta ehdottaa strategian tavoitteiden toteutumisen edistämistä siten, että oikea-aikaiset lähipalvelut toteutuvat ja henkilöstön hyvinvointi lisääntyy.

Eloisan strategian päätavoitteet ovat olleet taloudellisten tavoitteiden lisäksi palvelujen sujutus ja laatu. Päivitetyn strategian tavoitteena on talouden lisäksi tarvevastaavuus ja laadukkaat, vaikuttavat palvelut. Näiden tavoitteiden seurantaan kehitetään arvoverkko-seurantatyökalua, jonka avulla saadaan aikaisempaa tarkemmin tietoa väestön palvelutarpeesta suhteessa väestökehitykseen

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalan tie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

sekä palvelukäytöstä. Lisäksi strategiaa on seurattu avainmittarein, kuten hoitoon pääsyn seurannalla sekä henkilöstötyytyväisyyttä mitaten. Päivitetyin strategian mittaristo on kehitystyön alla.

Strategian toimeenpanoa on pystytty edistämään mm. ulkoisten hankerahoitusten avulla, joita oli käytettävissä vuoden 2025 loppuun saakka n. 10 miljoonaa euroa. Vuoden 2026 alusta erityisesti sosiaali- ja terveysministeriön jakamien valtionavustusten luonne muuttuu tapauskohtaisemmiksi sekä niiden euromääräinen suuruus on aikaisempaa pienempi. Vuoden 2026 alussa ulkoista hankerahoitusta on Eloisassa n. 2,5 miljoonaa euroa.

3.2 Valtakunnallisten strategisten tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunta:

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan valtakunnalliset strategiset tavoitteet toteutuivat osittain. Tavoitteiden arviointi ei kaikkien tavoitteiden osalta ollut mahdollista, kun tavoitteiden toteutumista kuvaavia tunnuslukuja ja arvioita ei ollut saatavissa tai tieto ei ollut ajantasaista. Erityisesti strategisten tavoitteiden, joita arviointiin THL:n arvion perusteella, ei ollut mahdollista, kun THL:n tietoja ei ollut käytettävissä.

Hoitoon pääsyyn liittyvät tavoitteet toteutuivat ja tunnusluvut ovat maan keskiarvoa parempia. Lapset ja nuoret pääsivät erikoissairaanhoidon mielenterveyspalveluihin hoitotakuun puitteissa. Monisairaiden hoidon jatkuvuus ei sitä vastoin toteutunut, mikä vaatii systemaattista kehittämistä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että henkilöstön saatavuus on parantunut, mutta henkilöstön saamisen varmistamiseksi on edelleen tehtävä työtä työnantajamielikuvan edistämisen kautta eri rekrytointikeinoin.

Alueellisesti merkittävät sairastavuuden erot korostuvat sosiaali- ja terveystoiminnan nettokäyttökustannuksissa (pl. varhaiskasvatus), jotka olivat vuonna 2023 Etelä-Savon hyvinvointialueella 5.515,60 euroa/asukas, kun vastaava kustannus koko maassa oli 4.272,70 euroa/asukas. Hyvinvointialueen tarveperusteinen rahoitus on riittämätön, vaikka asukaskohtainen rahoitus oli vuonna 2024 selvästi yli maan keskitason. THL:n arvion mukaan rahoitus tiukkenee tulevina vuosina kohti laskennallista rahoitusta.

Valtakunnallisten tavoitteiden arvioinnin tietopohja perustuu THL:n alueilta keräämään tietoon. Arviointitieto kootaan Sotkanet-ympäristöön ja on saatavilla viiveellä. Tällä hetkellä on saatavilla vuoden 2024 tietopohja. Saatavilla oleva tieto raportoidaan tilinpäätöksessä.

Hoitoon pääsy toteutuu hyvin. Hoidon jatkuvuus on keskeinen kehittämiskohde perustason sote-keskuspalveluissa, johon haettu sosiaali- ja terveysministeriön valtion avustusta. Rahoituspäätöstä ei vielä ole saapunut.

Henkilöstötyytyväisyyttä, rekrytointien onnistumista sekä pitovoimaa seurataan strategiaan kuuluvina keskeisinä mittareina. Eloisan henkilöstötyytyväisyys on hyvällä tasolla, vaikka jatkuvat säästötoimet ja YT-neuvottelut haastavat organisaatiota. Rekrytointiprosentti on parantunut vuoden 2023 56 %:sta vuoden 2025 76 %:iin. Yli 5-vuotta kestäneiden työsuhteiden osuus on 65 %.

4 Sitovien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunta:

Tarkastuslautakunta toteaa, että talouden sitovat tavoitteet toteutuivat pääosin muutetun talousarvion mukaisesti. Investoinnit eivät toteutuneet talousarvion mukaisesti. Investointeja toteutettiin 13,8 miljoonalla eurolla, kun investointibudjetti oli kaikkiaan 22,2 miljoonaa euroa. Pitkäaikaista lainaa ei nostettu lainkaan.

Hyvinvointialueella myönnettiin vuodelle 2025 lainanottovaltuutta 15,8 milj. euroa, joka huomioiden lainanottovaltuutta on käyttämättä 71,9 miljoonaa euroa.

Investointeja on toteutettu maltillisesti myös vuonna 2024, jonka vuoksi investoinnit toteutuivat suunniteltua pienempinä. Tämän vuoksi myöskään pitkäaikaista lainaa ei nostettu investointien rahoittamiseksi. Vuoden 2025 lainanottovaltuutta käytettiin vuoden 2025 aikana, mutta sitä jäi käytettäväksi myös vuodelle 2026.

4.1 Mielensterveys- ja riippuvuuspalvelut

Tarkastuslautakunta:

Tarkastuslautakunnan arvioin mukaan hoitotakuu on toteutunut pääosin. Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärin kiireettömän käynnin odotusaika alle 14 vuorokautta toteutui 93 %. Erityisesti nuorten aikuisten (18–23-vuotiaat) hoitoon pääsyyn on panostettu. Toimintaa kehitetään ja palveluiden integraatiota on viety ansiokkaasti eteenpäin.

Tarkastuslautakunnan mukaan toiminnallisena riskinä on edelleen henkilöstön saatavuus ja vaihtuvuus sekä talouden niukat resurssit.

Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkäripalvelut ovat terveystalouksissa sote-keskuspalvelujen palvelualueella, ei mielensterveys- ja riippuvuuspalveluissa. Sotekeskuspalveluissa avosairaanhoidossa hoitoon pääsy toteutui pääosin erittäin hyvin.

Mielensterveys- ja riippuvuuspalveluissa lääkärille pääsy toteutuu hoitotakuun rajoissa. Lasten, nuorten sekä aikuisten mielensterveys- ja riippuvuuspalveluissa avohoidossa hoidot toteutetaan määrämittäisinä arviointi- ja hoitajaksoina. Toimintaa ja palveluita kehitetään mielensterveys- ja riippuvuuspalveluissa terapiatakuu- lainsäädännön mukaiseksi nykyisiä toimintoja ja rakenteita muuttamalla. Painopistettä on siirretty jalkautuvaan työhön sekä psykososiaalinen kuntoutukseen sekä perheiden tukemiseen. Hankerahoituksen avulla on saatu paljon hyvää aikaan alueen väestön palvelujen toteuttamiseksi.

Haasteena tulevaisuudessakin on henkilöstön saatavuus (erityisesti psykiatrit) ja henkilöstön sitoutuminen organisaatioon sekä Etelä-Savoon. Hoidon jatkuvuus sekä pysyvät hoitosuhteet ovat

erityisesti mielenterveys- ja riippuvuuspalveluissa tärkeitä; potilaiden hoitoon sitoutumisen ja hyvän hoidon saavuttamiseksi.

Myös taloudelliset resurssit ja palvelujen kasvava tarve, erityisesti riippuvuuspalveluissa, on haaste tulevaisuudessakin. Siksi kehittämistyötä on tehtävä ja palveluja on uudistettava koko ajan, että alueen väestö voidaan turvata.

4.2 Ikääntyneiden palvelut

Tarkastuslautakunta:

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan ikääntyneiden palveluissa digitaalisia etäpalveluita ja teknologian avustavia palveluita on lisätty. Tarkastuslautakunta kannustaa jatkamaan älyteknologian hyödyntämistä, jotta hoitajaresurssia voidaan kohdentaa riittävästi palvelua eniten tarvitseville.

Eloisa on mukana kansallisessa hoitotyön vertaiskehittämisen verkossa (HoiVerKe), jonka tavoitteena on parantaa hoidon laatua ja potilastyytyväisyyttä sekä hillitää kasvavia hoidon kustannuksia. Ikäihmisten asumisen vaihtoehdot ovat lisääntyneet, jolloin asiakas pääsee paremmin palvelutarvetta vastaavaan palveluun. Rekrytoinneissa on onnistuttu ja henkilöstön yhteiskäyttö on lisääntynyt.

Tarkastuslautakunta muistuttaa, että asiakasmäärä on kasvussa, mutta palveluihin kohdennettavan rahoituksen riittävyys säästöpainneiden alla huolestuttaa.

Perhehoidon kysyntä kasvoi huomattavasti arvioitua enemmän niin asiakasmäärän kuin hoitopäivien osalta. Omalääkärimalli on käytössä ikääntyneiden palveluissa.

Teknologiaa kehitetään ja otetaan käyttöön kokeilun jälkeen jatkuvasti. Lakiuudistuksen piti tukea teknologian hyödyntämistä entistä vahvemmin ja tähän olisi ollut edellytyksiä, mutta laki ei toistaiseksi edennyt ja joudutaan odottamaan tiettyjä teknologian hyödyntämisiä, mm. kameravalvonnan tehostamista niissä asumisyksiköissä, joissa tilat ovat monessa tasossa. Nyt on jouduttu lisäämään henkilökuntaa varmistamaan asukkaiden turvallisuutta.

Tekoälyn hyödyntämistä jatketaan edelleen, mm. kirjaamissa ja laskujen tarkastamisessa ja kotihoidon käytössä on Gillie-tekoälysovellus. Tekoäly seuraa kotihoidon asiakkaiden vointia ja auttaa hoitotyön tekijöitä ennakoimaan siinä tapahtuvia muutoksia. Tekoäly kykenee löytämään sovittuja herätteitä asiakkaan voinnin muutoksista ja niiden avulla pystytään ennustamaan tulevia poikkeamia. Varhainen poikkeamiin puuttuminen lisää asiakkaiden hyvinvointia ja vähentää hoitotyön tarvetta.

Ikääntyneiden palveluiden etäpalvelut ottivat käyttöön uuden etähoivalaitteen, joka yhdistää 360° kameralla varustetun etähoidon ja lääkeautomaation yhdeksi kokonaisuudeksi. Ratkaisu parantaa asiakkaan turvallisuutta ja palvelun laatua, sillä etähoitaja saa aiempaa kokonaisvaltaisemman kuvan asiakkaan tilanteesta.

Tekoäly tuottaa keskusteluista rakenteisen kirjauksen, mikä säästää hoitajien aikaa ja parantaa kirjaamisen laatua.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalan tie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihe 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Uusi teknologia keventää kotihoidon kuormitusta ja mahdollistaa vaikuttavamman, laadukkaamman ja vuorovaikutteisemmän etähoidon.

Huoli rahoituksen riittävydessä ja lisäsopeuttamispaineita on yhteinen huoli, kun asiakkaiden hoitoisuus ja määrä lisääntyy vuosittain. Samalla uusia velvoitteita tulee jatkuvasti.

Perhehoidon määrän kasvattaminen oli osa palvelurakenteen monipuolistamista, rakenteiden keventämistä ja sopeuttamisohjelmaa sekä osaltaan varmistaa hoitohenkilökunnan riittävyyttä sinne, missä heitä tarvitaan. Asiaksnäkökulma oli tärkein, asiakkaat saavat niin halutessaan kodinomaisemman ja toimintakykyä tukevan ympäristön esimerkiksi omaishoidon jaksojen ajaksi. Perhehoidon asiakkaiden tyytyväisyys palveluun on ollut hyvä. Hoitopäiväkustannus on edullisempi kuin yhteisöllisessä asumisessa tai kotihoidossa.

Perhehoidon kokonaisvaikutus palvelurakenteeseen:

- Hillitsee kustannusten ja asiakasmäärän kasvua kotihoidossa
- Hillitsee yhteisöllisen asumisen kustannusten ja asiakasmäärien nousua
- Tukee kustannustehokasta toimintaa asiakasmäärän lisääntyessä ja monipuolistaa palvelurakennetta sekä mahdollistaa tarpeenmukaisen, asiakaslähtöisen palvelun.

4.3 Sosiaalipalvelut

Tarkastuslautakunta:

Tarkastuslautakunnan arvioin mukaan sosiaalipalveluiden lähes kaikki toiminnalliset tavoitteet toteutuivat. Digitaalisten kanavien käyttö ei lisääntynyt aivan tavoitteen 50 % mukaisesti. Asiakkaan palveluun pääsy toteutui matalan kynnyksen palveluissa ja toimeentulotukiasiakkuuksissa. Lastensuojelun perhehoidon osuus (68 %) on kasvanut 10 %-yksiköllä ja vastaavasti laitossijoitukset ovat vähentyneet saman verran vuodesta 2023. Perheneuvon käyttöaste kasvoi kolmanneksen edellisestä vuodesta.

Digitaalisia palveluita on lisätty. Chat-palvelu otettiin käyttöön työikäisten palveluissa.

Etelä-Savon hyvinvointialueella on ikäryhmittäin suhteutettuna maan toiseksi eniten huostassa olevia lapsia ja nuoria sekä lastensuojelun avohuollon asiakkuuksia. Tarkastuslautakunta kannustaa panostamaan vielä enemmän ennaltaehkäiseviin ja koko perhettä tukeviin palveluihin raskaiden palveluiden välttämiseksi.

Digitaalisten kanavien käyttöönotto on lisääntynyt hallitusti sosiaalipalveluissa. On tärkeää seurata kanavien saavutettavuutta, käytettävyyttä ja vaikutuksia muiden palvelukanavien käyttöön. Työikäisten palveluissa uutena palveluna käyttöön otettu chat-palvelu kytkeytyy oleellisesti walk in-palvelujen kysyntään ja chat-palvelulla pystytään palvelemaan asiakkaita tasavertaisesti ja kattavasti Eloisan alueella.

Lastensuojelun palvelujen tarve/käyttö ei vähentynyt Etelä-Savossa. Korkea huostaanotettujen lasten ja nuorten osuus ikäluokasta vaatii edelleen kehittämistoimenpiteitä, jotta suunta kääntyy. Raskaiden palvelujen käytön vähentämiseksi on hyvinvointialueen alusta lukien vahvistettu matalan

kynnyksen palvelujen määrää ja saavutettavuutta ja tehty täten oikeansuuntaista kehittämistyötä, minkä myös THL on toimintaa arvioidessaan todennut. Sosiaalipalveluissa on tehty muutoksia myös lapsiperheiden sosiaalipalveluiden ja lastensuojelun toiminnan organisointiin.

4.4 Laatu- ja potilasturvallisuus

Tarkastuslautakunta:

Tarkastuslautakunta näkemyksen mukaan laatua ja potilasturvallisuutta on seurattu ja ilmenneet epäkohdat on käsitelty asianmukaisesti ja toimenpiteisiin on ryhdytty. Epäkohtien poistamiseksi tulee muuttaa käytäntöjä, lisätä ohjeistusta, osaamisen varmistamista ja perehdytystä sekä laadun varmistamismenetelmiä. Hoitotyön laatu on kaikkien hoitotyötä tekevien vastuulla.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä asiakaspalautteiden kattavaa keräämistä palvelun laadun ja vaikuttavuuden kehittämiseksi.

Eloisa on mukana kansallisessa hoitotyön vertaiskehittämisen verkostossa (Hoiverke) ja sen puitteissa keräämme seuraavaa laatutietoa oman toiminnan kehittämiseksi: painehaavat, kaatumiset/putoamiset, vajaanavitseminen, synnytyskokemus, itsemurhariskin tunnistaminen, kivun arviointi, hoitotyön asiakaspalaute ja hoitohenkilöstön tyytyväisyys ja sitoutuneisuus omaan työhönsä. Jokaiselle mittarille on asetettu tietty tavoitetaso, jota arvioidaan suhteessa kansallisiin tuloksiin ja yta-alueen muiden hyvinvointialueiden tuloksiin. Otamme uusia laatumittareita käyttöön huolellisesti harkiten. Seuraavia askeleita hoitotyön laatutyössä on ensinnäkin lisätä laatutyön kattavuutta, niin että yhä useammat yksiköt seuraisivat systemaattisesti toiminnan laatua. Toisena kehittämiskohteenä on helpottaa tietojen keruuta ja raportointia niin, että samoja asioita ei tarvitse kirjata useampaan eri järjestelmään ja että kerätyt tiedot nousevat jatkossa johdon/esihenkilön työpöydälle mahdollisimman ajantasaisina seuranta- ja toimenpiteitä varten.

Eloisassa kerätään myös asiakaspalautetta. Asiakas voi jättää avointa palautetta Eloisan Internet-sivujen kautta. Lisäksi käytössä on asiakaspalautejärjestelmä, joka kerää tekstiviestillä asiakaspalautetta asiakkaan käynnin jälkeen. Tekstiviestipalaute on käytössä avoterveydenhuollon vastaanotoilla, suunterveydenhuollossa sekä päivystyksessä. Järjestelmää on tarkoitus laajentaa.

4.5 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Tarkastuslautakunta:

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen työ on saatu käyntiin ja hyte-verkostot ovat aloittaneet toiminnan. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvonnan ja ohjauksen määrät (110.165) ovat lähes kaksikertaistuneet edelliseen vuoteen nähden.

Tarkastuslautakunta on huolissaan lasten ja nuorten yksinäisyyden ja ahdistuneisuuden kokemuksen lisääntymisestä sekä fyysisen toimintakyvyn heikentymisestä. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan lapsiin ja nuoriin tulisi panostaa lisäämällä yhteisöllistä ja merkityksellistä tekemistä vapaa-ajalla. Ahdistumisen oireilun lisääntyessä nuorille pitäisi mahdollistaa matalan kynnyksen avunsaantia nuorten arkiympäristössä kuten koulussa ja perustason terveydenhuollossa. Opiskeluhuollon psykologien saatavuudessa on edelleen haasteita.

Alueellisesta hyvinvoinnin tilasta ja hyvinvointisuunnitelman toimenpiteistä on kerätty tietoja tuoreimpaan hyvinvointikertomukseen, joka hyväksytty 18.3.2026 mennessä Eloisan johtoryhmässä sekä palvelulautakunnassa 17.3.2026 ja on saatavilla <https://etela-savonhva.oncloudos.com/kokous/2026362-4-164151.PDF> . Hyvinvointikertomus käsitellään seuraavassa aluehallituksen kokouksessa. Hyvinvointikertomuksessa on havaittavissa, että lasten ja nuorten päihteiden käyttö on alueella vähentynyt sekä kokemus huonosta terveydentilasta sekä yksinäisyydestä on vähentynyt. Edelleen kuitenkin alueellisesti lasten ja nuorten elintavoissa sekä mielen hyvinvoinnissa on nähtävillä haasteita, eikä iso osa koe tietävänsä riittävästi esimerkiksi alueemme harrastusmahdollisuuksista.

Alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa on nostettu vuosien 2026–2029 toimenpiteiksi mm. Päihteiden, huumausaineiden sekä rahapelaamisen riskikäytön tunnistaminen sekä riskikäyttöön liittyvän intervention toteuttamisen. Riskikartoituksia on tehty vuonna 2025 yhteensä 3 863 ja siitä johdaneita matalan kynnyksen mini-interventioita 389 kpl opiskeluterveydenhuollossa ja lasten ja nuorten mielenterveys- ja riippuvuuspalveluissa. Lisäksi koulukuraattorien, -psykologien ja -terveydenhoitajien yhteisöllisen työn määrää lisätään. Hyvinvointiin liittyvät haasteet ovat ilmiönä haasteellisia, eivätkä usein yksistään hyvinvointialueen ratkaistavissa. Hyvinvointialue onkin esittänyt alueen kunnille Etelä-Savon lasten ja nuorten syrjäytymistä ja päihteiden käyttöä ennaltaehkäisevän yhteistyömallin käynnistämistä ja Planet Youth -yhteistyön käynnistämistä. Vastauksia odotetaan kunnilta 30.4.2026 mennessä.

5 Talouden tasapainon arviointi

Tarkastuslautakunta:

Tarkastuslautakunnan mukaan käyttötalouden menojen ja tulojen epäsuhta on merkittävä. Valtionrahoituksen määrä on lakisääteisten palveluiden tuottamiseen riittämätön. Rahoituslaskelmat eivät huomioi alueiden erityispiirteitä ja harva-asutusta. Väestön väheneminen vähentää myös rahoitusta. Hyvinvointialue käy aktiivista keskustelua ministeriön suuntaan ja on viestittänyt riittämättömän rahoituksen ongelmasta.

Tarkastuslautakunnan arvioin mukaan hyvinvointialue ei kykene kattamaan lain hyvinvointialueesta 115 §:n mukaisesti tilivuosilta 2023 ja 2024 taseeseen kertynyttä alijäämää tilikauden 2026 loppuun mennessä. Vaikka suunnitelmakauden 2025–2026 tilikaudet ovat taloussuunnitelman mukaan ylijäämäisiä, kumulatiivisesta alijäämästä jää kattamatta noin 58 miljoonaa euroa. Suunnitelmakauden 2025–2027 päättyessä kattamatonta alijäämää on yhteensä 38,4 miljoonaa euroa. Mikäli alijäämää ei saada katettua, voi Etelä-Savon hyvinvointialue joutua lain hyvinvointialueesta 123 §:n mukaiseen arviointimenettelyyn.

Etelä-Savon hyvinvointialueen alijäämät eivät tule katetuiksi vuoden 2026 loppuun mennessä, mutta uusimpien tietojen mukaan lisääaikaa alijäämien kattamiseen voisi saada vuoden 2029 loppuun mennessä. Tämä on positiivinen muutos, joka antaa lisääaikaa alijäämien kattamiseen ja palvelut voidaan turvata paremmin. Myös ylijäämäinen tulos vuodelta 2025 osoittaa, että talouden suunta on kääntymässä ja mahdollisuudet alijäämien kattamiseen ovat olemassa, mutta sopeutus-toimia vaaditaan edelleen. Lisäksi rahoitukseen liittyvää edunvalvontatyötä tehdään aktiivisesti.

6 Henkilöstö

Tarkastuslautakunta:

Sairauspoissaoloja kertyi 17,8 pv/henkilö eli hieman enemmän kuin vuonna 2023 (17,2 pv/hlö). Tarkastuslautakunnan mukaan hyvinvointialueen toistuvat yhteistoimintaneuvottelut ja työn kuormittavuus ovat vaikuttaneet sairauspoissaolojen lisääntymiseen. Työterveyshuollon sopimusta on laajennettu Mielen huoli ja lyhytterapiapalveluihin. Palvelu on osoittautunut tarpeelliseksi ja käynneistä on saatu apua. Esihenkilötyön tukemiseen ja työn kuormittavuuden hallintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Tarkastuslautakunta kannustaa panostamaan edelleen esihenkilötyöhön ja ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin sekä positiivisen työnantajakuvan rakentamiseen. Hyvinvoiva henkilöstö heijastuu hyvään asiakaskokemukseen, työelämälaatuun sekä työnantajamaineeseen. Henkilöstön hyvinvointietuuksiin on tehty parannuksia, kun työsuohdepyörä -etus otettiin käyttöön vuonna 2024.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan henkilöstön saatavuus on kehittynyt myönteisesti, mutta työnantajamielikuvaa tulee kehittää edelleen. Lähivuosina henkilöstöstä eläköityä huomattava määrä.

Jatketaan edelleen positiivisen työnantajakuvan muotoilua ja mainepääoman kasvattamista. Nämä saavutetaan laadukkaalla esihenkilötyöllä ja Eloisalaisella organisaatiokulttuurilla. Näihin panostetaan edelleen vahvasti. Haasteita etenemiseen tuo jatkuva taloudellinen paine ja siitä johtuvat toistuvat yhteistoimintaneuvottelut, mutta hyvällä joukkuehengellä, avoimella ja rehellisellä vuorovaikutuksella työnantajan ja henkilöstön kesken haasteista selvitään.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalan tie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

7 Vuoden 2023 arviointikertomuksen lausunnot

Tarkastuslautakunta:

Tarkastuslautakunta toteaa, että arviointikertomuksen johtopäätöksiin ja suosituksiin on vastattu kattavasti. Tarkastuslautakunnan esiin nostamiin asioihin on reagoitu ja asioita kehitetään suunnitelmallisesti.

Toteamus huomioitu.

8 Yhteenveto

Onnistumiset

- + Strategian kehittämisohjelman toteutumisen jalkauttaminen ja toimeenpano
- + Digialusta, OmaEloisa sekä käyttöön otetut chat-palvelut, mobiilisovellukset sekä digitaaliset hoitopolut
- + Digitaalisten palveluiden käyttäjämäärän kasvu
- + Avoin johtamiskulttuuri ja hyvä yhteishenki
- + Nopea erikoissairaanhoidon pääsy ja hoitotakuun toteutuminen
- + Peruspalveluja ja matalan kynnyksen palveluja on lisätty
- + Ikäihmisten palveluiden omalääkärimalli ja perhehoito
- + Toimintatapojen kehittäminen ja yhteistyön tiivistäminen
- + Henkilöstön saatavuus on parantunut. Eloisalla hyvä maine ja luottamus sekä veto- ja pitovoima
- + Monipuoliset työsuhte-etuudet.

Kehitettävää

- Valtionrahoituksen riittämättömyys. Rahoitusmalli ei huomioi inflaatio- ja palkkakehitystä
- Valtionrahoitus ei kohtelee tasapuolisesti hyvinvointialueita, kun alueiden erityispiirteitä ei huomioida
- Talouden alijäämän kattaminen ei toteudu hyvinvointialuelain 115 §:n mukaisessa aikataulussa
- Vuosittaisten tilinpäätösten saaminen positiiviseksi
- Tuottavuuden ja palvelun laadun kattava mittaaminen kaikilla palvelualueilla
- Lasten ja nuorten yksinäisyyden ja ahdistuneisuuden kokemuksen lisääntyminen sekä fyysisen toimintakyvyn heikentyminen
- Toimitilojen käyttöasteen tehostaminen ja priorisointi
- Tiedottamisen tehostaminen kaikkiin suuntiin
- Henkilöstön kuormittuminen ja jatkuvan sopeuttamisen aiheuttama epävarmuus
- Sairauspoissaolojen vähentäminen ja tapaturmien ennaltaehkäisy.

Etelä-Savon hyvinvointialue on onnistunut hyvin monissa asioissa ja ollut positiivisessa hengessä näkyvästi esillä erilaisissa medioissa. Hyvinvointialueen palvelut toimivat hyvin ja hoitoonpääsy on hyvällä tasolla. Asiakas- ja henkilöstötyytyväisyys on myös hyvällä tasolla. Asioita tehdään strategian mukaisesti myö yhdessä -hengessä.

Hyvinvointialueen rahoitus on ollut riittämätöntä ja siihen esitetään leikkauksia myös jatkossa, joten sopeutuksia on jatkettava rahoituksen edunvalvonnasta huolimatta. Rahoitusmalli ei kohtelee Etelä-Savon hyvinvointialuetta reilusti eikä huomioi alueen erityispiirteitä. Talouden osalta on kuitenkin positiivisia merkkejä, ja vuoden 2025 tilinpäätös osoittaa 2,7 miljoonaa euron ylijäämäistä tulosta.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen toimintaa kehitetään edelleen terapiatakuulainsäädännön mukaiseksi toimintoja ja rakenteita muuttamalla ja panostettu jalkautuvaan työhön ja psykososiaaliseen kuntoutukseen sekä perheiden tukemiseen.

Toimitilojen tiivistämistä on tehty koko hyvinvointialueen toiminnan ajan ja tätä työtä jatketaan edelleen. Palvelujen ja toimintojen kehittyessä sekä laaja etätyö mahdollistaa toimitilojen jatkuvan kehittämisen, mutta muutoksia on tehtävä myös talouden näkökulmasta.

Useat yhteistoimintamenettelyt ovat aiheuttaneet epävarmuutta henkilöstön näkökulmasta ja kasvava työkuorma vaikuttaa jaksamiseen. Työhyvinvointiin ja jaksamiseen on panostettava jatkossakin, jotta esimerkiksi sairauspoissaolot eivät lisääntyisi.